

Wintersterfte 2021-2022

Tekst Caroline van der Laan

Ieder jaar houdt Bijen@WUR een enquête onder Nederlandse bijenhouders naar de gezondheidstoestand van hun bijenvolken en de manier waarop ze bijenhouden. De voornaamste uitkomst van deze enquête is de wintersterfte, die een indicatie geeft van de gezondheidstoestand van de gehouden populatie bijenvolken in Nederland.

De enquête vond plaats in april en mei 2022. Het was een online enquête waarvoor de leden van de NBV, Imkers Nederland en de BD-imkers zijn uitgenodigd. Daarnaast stond hij op de website en in de nieuwsbrief van Bijen@WUR, zodat hij beschikbaar was voor alle imkers. De enquête bestond uit drie onderdelen:

- gegevens van de bijenhouder: locatie, aantal volken, leeftijd en ervaring;
- bepaling van de wintersterfte: aantal ingewinterde en uitgewinterde bijenvolken;
- COLOSS-enquête, in samenwerking met de Europese COLOSS monitoring werkgroep (www.coloss.org): vragen over honingopbrengst en economische omvang van de bijenhouderij.

Niet alle ingevulde vragenlijsten waren bruikbaar vanwege dubbele invoer, respons uit het buitenland of onwaarschijnlijke waarden. Uiteindelijk werden de gegevens van 1.384 respondenten gebruikt voor het berekenen van de wintersterfte.

Wintersterfte

Wintersterfte is het verschil tussen het aantal ingewinterde en het aantal uitgewinterde volken, uitgedrukt in een percentage van het aantal ingewinterde bijenvolken. Het gemiddelde wintersterftepercentage in 2021-2022 was 18,4%, duidelijk hoger dan in voorgaande jaren (figuur 1). De trend lijkt ook omhoog te gaan (blauwe lijn).

Van de 1.384 respondenten meldde 46,5% geen sterfte. Dat is minder dan in de voorgaande vijf jaren, toen 52-69% van de respondenten aangaf geen wintersterfte te hebben. De respondenten hadden gemiddeld negen bijenvolken, dat is één meer dan in vorige jaren. De meeste respondenten hadden één tot vijf bijenvolken; minder dan één procent had meer dan 100 bijenvolken.

Bijen@WUR schat dat er in 2021 in totaal 90.078 bijenvolken zijn ingewinterd; 8.005 meer dan in 2020. In 2022 zijn naar schatting 73.505 bijenvolken uitgewinterd, dus 16.573 bijenvolken hebben de winter niet overleefd. Voor de oorzaak naar de sterfte konden de respondenten kiezen uit onoplosbare koninginnenproblemen (14%), calamiteit zoals overstroming of vandalisme (1%) en dode bijen of lege kast (38%). Andere symptoombeschrijvingen, zoals verhongering en van het voer afgeraakt, kwamen minder vaak voor.

Bijenhouders en bedrijfsmethoden

Tachtig procent van de bijenhouders is ouder dan 50 en 35% heeft minder dan vijf jaar ervaring. Bijna 30% heeft meer dan

Figuur 1. Overzicht van de gemeten wintersterfte over de periode 2005 tot 2022. De blauwe lijn geeft het vijfjarig gemiddelde weer op basis van voorgaande jaren.

21 jaar ervaring. Gemiddeld had iedere respondent iets meer dan twee bijenstanden, maar meer dan de helft heeft maar één bijenstand. Ruim een kwart reist met de bijen, met name naar de linde, de wilg en het fruit. Andere drachten waar de bijen gebruik van maken zijn koolzaad, mais, zonnebloem, heide, blauwe bes, springbalsemien en herfstdrachten. Gemiddeld leverden de volken 8 kg honing op; bijna een kwart van de imkers had helemaal geen honingooft. De gemiddelde vraagprijs voor een kilo Nederlandse bloemenhoning was € 12,27 in 2021.

Ruim 90% van de respondenten doet aan raatvervanging; bijna de helft vervangt tot 30% van de raten en eenderde vervangt 31% tot 50% van de raten. De meeste bijenvolken werden ingewinterd met een koningin uit 2021. Tijdens de winter gebruikt 84% van de respondenten een gaasbodemplank, 30% isoleert de kasten tegen de kou en 27,7% gebruikt kunststofkasten. De meeste respondenten gebruiken kunstraat; slechts 10% gebruikt uitsluitend de eigen was. Verder gaf 17% aan dat ze imkeren met varroa-tolerante bijenvolken.

Varroabestrijding

Meer dan de helft monitort de varroa-besmetting van bijenvolken, vooral door de mijten op de bodemplank te tellen. Ruim 80% van de respondenten bestrijdt de varroa-mijt, met name door darrenraat snijden en het gebruik van oxaalzuur, mierenzuur of een thymol-product. Bijna 20% bestrijdt geen varroa, dat is 5% hoger dan een jaar eerder. ●

Literatuur

Tom, J. en Valkenburg, D.J., 2022. Wintersterfte van bijenvolken 2021-2022: Resultaten van een enquête naar wintersterfte onder bijenvolken in Nederland in de winter van 2020 – 2021. Wageningen Plant Research, DOI: 10.18174/580465